

Досліджуючи інвестиційний клімат України з метою напрацювання дієвих заходів інвестиційної та інноваційної політики, доречно акцентувати увагу на аналізі впливу макроекономічних чинників, які гальмують, чи навпаки сприяють розвитку іноземного інвестування.

Для вирішення цих проблем, на нашу думку, доцільним є надання податкових пільг для суб'єктів господарювання, які будуть проводити процес реального інвестування, при цьому для інвесторів важливим буде стабільність нормативної бази та прозорість податкового адміністрування.

Тому, процес залучення іноземних інвестицій без сумніву є індикатором економічної, соціальної та політичної стабільності та прогнозованості в країні – отримувачі прямих іноземних інвестицій, в той же час не слід забувати про використання економічних інструментів впливу, в тому числі й іноземних інвестицій, для захисту національних інтересів інших країн, тобто використання прямих іноземних інвестицій як джерела створення загроз для національної безпеки України.

Таким чином, визначено, що в даний час інвестиційний клімат в Україні на міжнародному рівні є досить недооціненим, тому виникає потреба в активізації міжнародного руху капіталу і стимулювання за рахунок залучення прямих іноземних інвестицій економічний розвиток України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Новак І. М. ТНК як сучасний регулятор міжнародного руху капіталу у вітчизняний аграрний сектор. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2016. Т. 21, Вип. 7(2). С. 27–30.
3. Хомутенко Л. І., Васильчук А. Ю. Особливості розвитку міжнародного руху капіталу на сучасному етапі. *Економічний простір*. 2016. № 113. С. 5–14.
4. Шевченко В. Ризики та суперечливість міжнародного руху капіталу в банківському секторі. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2014. Вип. 3. С. 26–30.
5. Шевченко В. Ю. Фактори нестабільності міжнародного руху банківського капіталу та конкурентоспроможність. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2014. Вип. 1. С. 124–134.

ЗВЕРНЕННЯ ЗА ЕЛЕКТРОННИМИ ПОСЛУГАМИ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ОТРИМАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Кохан Вероніка Павлівна,

*к. ю. н., старший науковий співробітник
Науково-дослідного інституту правового
забезпечення інноваційного розвитку
Національної академії правових наук України*

У роботі детально проаналізовано питання звернення за електронними послугами як альтернативу отримання адміністративних послуг. Автором ґрунтовно досліджено правову основу впровадження та розвитку електронних послуг в Україні та зроблено відповідні висновки.

Ключові слова: електронна послуга, адміністративна послуга, інформатизація, електронне урядування.

В Україні реалізує державну політику у сферах інформатизації, електронного урядування, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства Державне агентство з питань електронного урядування України (далі – Агентство), яке є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України [6].

Одним з основних напрямів діяльності Агентства є електронні послуги, доступ до яких забезпечується через Урядовий портал – єдиний веб-портал органів виконавчої влади (<https://www.kmu.gov.ua/ua/services>) [8]. На урядовому порталі також створено сторінку «адміністративні послуги», яка відсилає до Єдиного державного порталу адміністративних послуг ([https:// http://my.gov.ua/](https://http://my.gov.ua/)) [2], оскільки згідно з чинним законодавством надання адміністративних послуг в електронній формі та доступ суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги з використанням мережі Інтернет забезпечуються через Єдиний державний портал адміністративних послуг, який є офіційним джерелом інформації про надання адміністративних послуг в Україні, у тому числі через інтегровані з ним

інформаційні системи державних органів та органів місцевого самоврядування (ч. 1 ст. 17, ч. 1 ст. 9 Закону України «Про адміністративні послуги») [3].

Правовою основою впровадження та розвитку електронних послуг, зокрема, адміністративних, є Концепція розвитку системи електронних послуг в Україні на 2016-2020 роки [7]. Планом заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2017-2018 роки передбачалося впровадження 100 електронних послуг до кінця 2018 року [4]. Цього результату досягнуто, і наразі на Урядовому порталі, який слугує «єдиним вікном» доступу до всіх онлайн-послуг, уже є 118 електронних послуг [1].

Згідно з новим Планом заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2019-2020 роки у 2019 році планується впровадити не менше 50 електронних послуг, які будуть стосуватися виробництва ліків, водовідведення, послуг будівництва, оформлення водійських посвідчень тощо [5].

На сьогодні частина з адміністративних послуг надається повністю в електронному вигляді – напроти такої послуги на Єдиному державному порталі адміністративних послуг є відмітка «онлайн». Для зручності на порталі є окрема сторінка «Послуги онлайн» [2].

Однак, є послуги, які можна замовити онлайн, але отримати їх результат можна лише особисто у паперовому вигляді. І є послуги, замовити які можна лише прийшовши до Центру надання адміністративних послуг або безпосередньо до суб'єкта надання відповідних послуг. Згідно з ч. 1 ст. 12 Закону України «Про адміністративні послуги» центр надання адміністративних послуг – це постійно діючий робочий орган або структурний підрозділ місцевої державної адміністрації або органу місцевого самоврядування, що зазначений у частині другій цієї статті, в якому надаються адміністративні послуги через адміністратора шляхом його взаємодії з суб'єктами надання адміністративних послуг [3].

Зауважимо, що частиною 1 ст. 9 Закону України «Про адміністративні послуги» закріплено три способи звернення особи до суб'єкта надання адміністративних послуг для отримання адміністративної послуги, а саме:

безпосередньо (суб'єкт звернення напряму звертається до суб'єкта надання адміністративних послуг);

через центри надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП) (взаємодія між суб'єктом звернення та суб'єктом надання адміністративних послуг відбувається через адміністратора ЦНАП);

через Єдиний державний портал адміністративних послуг (взаємодія між суб'єктом звернення та суб'єктом надання адміністративних послуг здійснюється в електронній формі з використанням мережі Інтернет) [3].

ЦНАП, так само як і Єдиний державний портал адміністративних послуг, буквально не належать до суб'єктів надання адміністративних послуг. Вони не надають адміністративні послуги безпосередньо, а забезпечують організацію надання адміністративних послуг шляхом взаємодії з суб'єктами надання адміністративних послуг. Отже, центри надання адміністративних послуг, урядовий портал та Єдиний державний портал адміністративних послуг є альтернативними каналами звернення за адміністративними послугами.

Згідно зі статистичними даними: на сьогодні в Україні функціонує 778 центрів надання адміністративних послуг (ЦНАПів). За 2018 рік запрацювало 47 нових Центрів та територіальних підрозділів. Реалізується програма з доступності адміністративних послуг громадянам в об'єднаних територіальних громадах, де на кінець 2018 року нараховується 125 ЦНАПів. Понад 50 % ЦНАПів пропонує своїм відвідувачам від 50 до 135 послуг. В той же час як майже чверть ЦНАПів надає від 136 до 200 послуг [9].

Однак, незважаючи на роль ЦНАП як посередника між громадянами і бізнесом та державою, частиною 4 статті 13 Закону України «Про адміністративні послуги» передбачено можливість здійснювати надання адміністративних послуг адміністратору ЦНАП у випадках, передбачених законом. При цьому цей Закон визначає, що надання адміністративних послуг безпосередньо адміністратором ЦНАП можливе лише за умови якщо відповідні повноваження будуть закріплені у спеціальному законі [3]. Тобто у цьому випадку адміністратор ЦНАП виступатиме суб'єктом надання адміністративних послуг.

Перелік адміністративних послуг, які надаються через центр, суб'єктами надання яких є органи виконавчої влади, визначається органом (посадовою особою), що прийняв рішення про його утворення, та включає адміністративні послуги органів виконавчої влади, перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України.

Крім адміністративних послуг, за рішенням органу, що утворив ЦНАП, у такому центрі також можуть надаватися і неадміністративні послуги, зокрема, укладення договорів і угод представниками суб'єктів господарювання, які займають монополіне становище на відповідному ринку послуг та які мають соціальне значення для населення (вода, тепло, газ, електропостачання) тощо.

Таким чином, аналіз способів звернення особи для отримання адміністративної послуги дозволив сформулювати низку висновків:

1. На кінець 2018 року серед громадян та бізнесу користуються попитом способи отримання адміністративних та інших послуг через: 1) центри надання адміністративних послуг; 2) через Єдиний державний портал адміністративних послуг, Урядовий портал або офіційні сайти суб'єктів надання адміністративних послуг – в онлайн-форматі.

2. Попит на електронні послуги та послуги ЦНАПів зростає завдяки зусиллям держави та органів місцевої влади, спрямованим на розширення мережі ЦНАПів та кількості послуг, що ними надаються, а також завдяки впровадженню нових і підтримки діючих електронних сервісів для громадян та бізнесу.

3. Урядовий портал та Єдиний державний портал адміністративних послуг частково дублюють один одного: частину електронних адміністративних послуг в онлайн-форматі можна замовити на обох порталах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Е-урядування – ключ до реформ в Україні. URL: https://galinfo.com.ua/articles/euryaduvannya_klyuch_do_reform_v_ukraini_307023.html.

2. Єдиний державний портал адміністративних послуг. URL: <https://http://my.gov.ua/>.

3. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012. № 5203-VI. Дата оновлення: 04.04.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.

4. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2017–2018 роки: розпорядження Кабінету міністрів України від 14.06.2017 р. № 394-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/394-2017-%D1%80>.

5. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2019–2020 роки: розпорядження Кабінету міністрів України від 30.01.2019 р. № 37-р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/info/KR190037.html.

6. Про затвердження Положення про Державне агентство з питань електронного урядування України: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 р. № 492. Дата оновлення: 18.07.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/492-2014-%D0%BF>.

7. Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні: розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.11.2016 р. № 918-р. *Офіційний вісник України*. 2016 р. № 99. Стор. 259. Стаття 3234.

8. Урядовий портал – єдиний веб-портал органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>.

9. ЦНАПи для громадян та бізнесу. URL: <http://posludy.gov.ua/info/news/207/details>.

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ РИНКУ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ (ПОСТАНОВКА ПИТАННЯ)

Кролевецький Кирило Ігорович,
адвокат, АО «Кролевецький та партнери»

У роботі розглянуто питання суб'єктного складу у правовідносинах у сфері оптової торгівлі. Автором досліджено основні риси та характеристики суб'єктного складу господарських відносин та виокремлено, які саме є притаманними відносинам у сфері оптової торгівлі.

Ключові слова: правовідносини, оптова торгівля, суб'єкти.

Розглядаючи структуру певних правовідносин первинним, звичай, уважається дослідження суб'єкта як їх базового елементу, без вольової поведінки якого правова норма б не відбулась. Специфіка правовідносин впливає безпосередньо на правове становище

суб'єктів - носіїв суб'єктивних прав та юридичних обов'язків. Тому варто зупинитися на аналізі правового становища суб'єктів ринку оптової торгівлі. Актуальність цього питання пояснюється декількома причинами: причетністю до ринку значного кола осіб, інтереси яких збігаються, або пересікаються; залежністю цього ринку від якості правового регулювання супутніх послуг; особливістю розвитку інфраструктури.

Зазвичай правове становище суб'єкта конкретних правовідносин у цивільному праві пов'язується із наявністю правосуб'єктності.

Зміст цієї категорії неоднозначно розкривається як у загальній теорії держави і права, так і в галузевих юридичних науках, і є предметом окремого наукового пошуку.

У теорії права визначається, що правосуб'єктність має на меті визначення кола суб'єктів конкретних правовідносин через встановлення здатності особи бути суб'єктом права, мати права і обов'язки, брати участь у правовідносинах.

Тобто, носієм правосуб'єктності є суб'єкт права - майбутній чи діючий учасник правовідносин.

Правоздатності суб'єктів оптової торгівлі, здебільшого носить не загальний, а спеціальний характер, доказом чого слугують законодавчо закріплені вимоги про ліцензування, спеціальне регулювання правил продажу, умов поставок окремих видів товарів, галузеве законодавство, яке передбачає цілий ряд обмежень прав суб'єктів оптової торгівлі.

На законодавчому рівні суб'єктний склад оптової торгівлі на впорядкований. У зв'язку з цим, його дослідження в межах цієї роботи полягає у відокремленні від інших суб'єктів господарського права.

Згідно зі ст. 2 Господарського кодексу України, учасниками відносин у сфері господарювання, і відповідно – суб'єктами господарського права, є:

- а) суб'єкти господарювання;
- б) споживачі;
- в) органи державної влади та органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією;

г) громадяни, громадські та інші організації, які виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності [1].

Оскільки оптова торгівля як важливий та обов'язковий етап суспільного виробництва передує роздрібній, характерною ознакою правовідносин, що складаються на ринку оптової торгівлі є те, що споживачі не є їх учасниками, вони «з'являються» на наступному етапі – етапі роздрібної торгівлі.

При цьому, процес оптової торгівлі підпорядкований інтересам, потребам та вимогам споживачів.

Серед зазначених у ст. 2 Господарського кодексу України учасників господарських правовідносин, основними серед них є суб'єкти господарювання, діяльність яких слугує основою регуляторного впливу норм господарського права.

Згідно з ч. 1 ст. 55 Господарського кодексу України, суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством. Згідно з ч. 2 зазначеної статті, суб'єктами господарювання є:

1) господарські організації - юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до Господарського кодексу, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;

2) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці.

Зазначені суб'єкти господарювання також розглядаються як суб'єкти підприємництва, а здійснювана ними діяльність є підприємницькою. З економічної точки зору підприємець, перш за все – це новатор, який створює щось нове та здійснює виробничий процес. З точки зору юридичної поняття підприємця визначається через перерахування ознак підприємницької діяльності, як це зазначено у ст. 42

Господарського кодексу України. Так, підприємницька діяльність – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [1].

Основна ж ознака підприємництва – новаційність та здійснення виробничого процесу ані в законодавстві, ані в правовій науці до уваги не беруться.

В оптовій торгівлі цю ознаку можна розуміти як освоєння (розширення) ринків збуту, удосконалення форм вивчення кон'юнктури ринку та тенденцій його розвитку, системи просування товарів тощо.

На думку Б.І. Пугінського, ланками оптової торгівлі є, перш за все, виробники товару, що можуть реалізовувати його посередникам або напряму роздрібним організаціям. Важливими учасниками цієї діяльності є посередницькі організації, що здійснюють різноманітні операції з просування товару. Кінцева ланка оптової торгівлі – організації роздрібно торгівлі, або підприємці, що здійснюють торговельну діяльність.

Таким чином, оптова торгівлі опосередковує та організує переміщення товарної маси від виробників до роздрібно мережі.

Як наслідок, особливістю суб'єктного складу правовідносин на ринку оптової торгівлі є участь у них в якості сторін тільки організацій (підприємців), що здійснюють виробничу та торговельну підприємницьку діяльність.

Так, В.С. Мілаш серед інших ключових ознак виділяє: 1) самостійна, від свого імені, участь у господарському обороті; 2) спрямованість діяльності як на задоволення загальноспеціальних потреб, так і «власних» господарських потреб, та (або) господарських потреб інших суб'єктів господарювання (наприклад, біржі), а також загальносуспільних потреб; 3) наявність відокремленої майнової основи господарювання [2].

Отже, суб'єктами оптової торгівлі є лише суб'єкти господарювання, відповідно суб'єкти господарських відносин, які не входять до кола суб'єктів господарювання, як то: фізичні особи, які не заре-

єстровані як підприємці, не можуть бути учасниками правовідносин з оптової торгівлі товарами.

Звичайно фізична особа може придбавати партії товару та здійснювати їх реалізацію, однак зобов'язана буде сплатити податок на прибуток, не матиме можливості формувати податковий кредит, видавати контрагентам податкові накладні, сплачувати штрафи за здійснення підприємницької діяльності без реєстрації у встановлено порядку.

Тому, легальна участь фізичних осіб на ринку оптової торгівлі є економічно не вигідним, протиправним та малоюмовірним.

В той же час суб'єкти, які здійснюють некомерційну господарську діяльність, наприклад громадські об'єднання, що мають статус юридичної особи, можуть виступати учасниками відносин з оптової торгівлі, здійснюючи господарську діяльність для задоволення своїх статутних завдань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18. С. 44.
2. Мілаш В.С. Господарське право: Курс лекцій: У 2 ч. Ч. 1. Харків: Право, 2008. 496 с.

CONTROL AS A SELF-REGULATORY TOOL OF THE CONSTRUCTION INDUSTRY (PROBLEM SETTING)

Kurashova Inna,

*Junior Researcher of Scientific and Research
Institute of Providing Legal Framework for the Innovative
Development National Academy of Law Sciences of Ukraine*

The report is devoted to the study of the features of the implementation of self-regulatory organizations of the control function, which is attributed by the author to the group of organizational and managerial means of self-regulation of economic activity in General and the construction industry in particular.